

УДК 35.076

О. М. Світовий,
кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування, Уманський національний університет садівництва, м. Умань
О. В. Митяй,
кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування, Уманський національний університет садівництва, м. Умань
Г. О. Коваленко,
кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування, Уманський національний університет садівництва, м. Умань

ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

О. М. Svitovyi
PhD in Economics, Associate Professor, assistant professor of the Department of Public management and administration, Uman National University of Horticulture, Uman
О. V. Mityay
PhD in Economics, Associate Professor, assistant professor of the Department of Public management and administration, Uman National University of Horticulture, Uman
Н. А. Kovalenko
Candidate of Agricultural Science, associated Professor at the Department of Public management and administration. Uman National University of Horticulture, Uman

FUNCTIONS OF THE STATE EMPLOYMENT SERVICE IN THE CONDITIONS OF DECENTRALIZATION OF THE POWER

В статті розглянуті основні функції державної служби зайнятості. Досліджено пріоритетні напрями розвитку функціональних основ діяльності служби в умовах децентралізації влади. Зазначено, що децентралізація влади ставить нові вимоги щодо соціального захисту населення. Охарактеризовано сучасний стан ринку праці та розглянуто динаміку зайнятого населення за статтю та місцем проживання. Зауважено, що рівень зайнятості населення у працездатному віці має тенденцію до зменшення. Ринок праці в сучасних умовах вимагає від роботодавців створювати нові робочі місця та гідно оплачувати працю. Державна служба зайнятості в цьому сенсі є посередником, який створює необхідні умови для цього процесу. Доведено, що необхідно змінювати функціональні обов'язки державної служби зайнятості у бік тіснішої взаємодії та співпраці не тільки з роботодавцями, а й з територіальними громадами. Курс на європейські стандарти дасть змогу зменшити безробіття в Україні та відновити соціальну справедливість.

The article deals with the main functions of the State Employment Service. The priority directions of the development of the functional foundations of the service activity in the conditions of decentralization of power are investigated. It is noted that decentralization of power sets new requirements for social protection of the population. The current state of the

labor market is characterized and the dynamics of the employed population by sex and place of residence is considered. It is noted that the level of employment of the population at the working age tends to decrease. The labor market in modern conditions requires employers to create new jobs and pay decent work. The State Employment Service in this sense is an intermediary that creates the necessary conditions for this process. It is proved that it is necessary to change the functional duties of the state employment service in the direction of closer interaction and cooperation not only with employers, but also with territorial communities. The course on European standards will help reduce unemployment in Ukraine and restore social justice.

Ключеві слова: державна служба зайнятості, децентралізація влади, безробіття, функції, роботодавець, гідна оплата.

Keywords: public employment service, decentralization of power, unemployment, functions, employer, decent pay.

Постановка проблеми. Децентралізація влади в Україні змінює основні підходи до розуміння, що соціальний захист населення та зменшення безробіття є пріоритетними напрямками діяльності новостворених громад та відповідних служб. Державна служба зайнятості (далі – ДСЗ) є однією із ключових ланок цього процесу. Сьогодення вимагає від служби дещо змінити пріоритети та більш злагоджено працювати як з роботодавцями, так і з місцевими органами влади щодо працевлаштування наших громадян. Такі принципи діяльності ДСЗ потребують і внесення змін до функціональних обов’язків та завдань, покладених на неї.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми діяльності державної служби зайнятості висвітлюють у своїх працях такі вчені, як І.М. Грищенко, О.А. Грішнова, Ю.М. Маршавін, В.Г Федоренко, А.В. Черкасов та ін. Проте, вивчення функцій ДСЗ в умовах децентралізації влади вивчені недостатньо та потребують подальших досліджень.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення функціональних обов’язків і завдань ДСЗ в умовах децентралізації та реформування місцевого самоврядування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією із головних завдань оновленої місцевої влади є збільшення добробуту населення, зростання його зайнятості через створення нових робочих місць і реорганізацію виробництва та інфраструктури в своїх громадах. ДСЗ у цьому процесі повинна відіграти одну з ключових ролей. Це в першу чергу стосується перегляду пріоритетних завдань цієї служби та уточнення функціональних обов’язків.

«Положенням про державну службу зайнятості» визначається, що державна служба зайнятості є централізованою системою державних установ, діяльність якої спрямовується та координується Міністерством соціальної політики України. Служба складається з Державної служби зайнятості (Центрального апарату), Центру зайнятості Автономної Республіки Крим, обласних, Київського та Севастопольського міських центрів зайнятості (регіональні центри зайнятості), міських, районних і міськрайонних центрів зайнятості (базові центри зайнятості), Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України, професійно-технічних навчальних закладів державної служби зайнятості, інших навчальних закладів державної служби зайнятості, а також підприємств, установ, організацій, утворених Службою.

Також у «Положенні про державну службу зайнятості» означено, що відповідно до пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 05 березня 2014 року № 90 «Деякі питання державного управління у сфері зайнятості населення» до внесення змін до Законів України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» та «Про зайнятість населення» ДСЗ продовжує виконувати завдання і функції у сфері зайнятості населення, трудової міграції та соціального захисту від безробіття, а також функції виконавчої дирекції Фонду, визначені Законами України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» та «Про зайнятість населення». Служба при виконанні покладених на неї завдань взаємодіє в установленому порядку з іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями [1].

Розглянемо динаміку зайнятого населення за статтю та місцем проживання (табл.1). Можна констатувати, що з роками заселення України в працездатному віці зменшується.

Таблиця 1.

Динаміка зайнятого населення за статтю та місцем проживання в Україні (у віці 15–70 років, тис. осіб)

Показник	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Усе населення	19 180,2	19 314,2	18 073,3	16 443,2	16 276,9
з нього працездатного віку	17 451,5	17 889,4	17 188,1	15 742,0	15 626,1
Жінки	9 442,0	9 329,5	8 718,9	7 872,4	7 827,4
з нього працездатного віку	8 194,9	8 401,2	8 169,4	7 489,0	7 490,9
Чоловіки	9 738,2	9 984,7	9 354,4	8 570,8	8 449,5
з нього працездатного віку	9 256,6	9 488,2	9 018,7	8 253,0	8 135,2
Міські поселення	13 072,2	13 280,7	12 780,9	11 309,0	11 178,5
з нього працездатного віку	12 173,4	12 549,6	12 263,7	10 869,5	10 771,5
Сільська місцевість	6 108,0	6 033,5	5 292,4	5 134,2	5 098,4
з нього працездатного віку	5 278,1	5 339,8	4 924,4	4 872,5	4 854,6

Джерело: [2]

У 2016 році такого населення було 15 626,1 тис. осіб, що на 1825,4 тис. менше показника 2012 року. А всього населення у віці 15-70 років у 2016 році нараховувалося 16276,9 тис. осіб, що також менше базового року. Звичайно, у 2014-2016 роках ці дані бралися без населення Криму та частини окупованих Луганської та Донецької областей.

Рівень зайнятості населення у працездатному віці за період 2012-2016 рр. також має тенденцію до зменшення (рис. 2). У 2016 році даний показник склав 64,2 %, що на 2,7 % менше показника 2012 року.

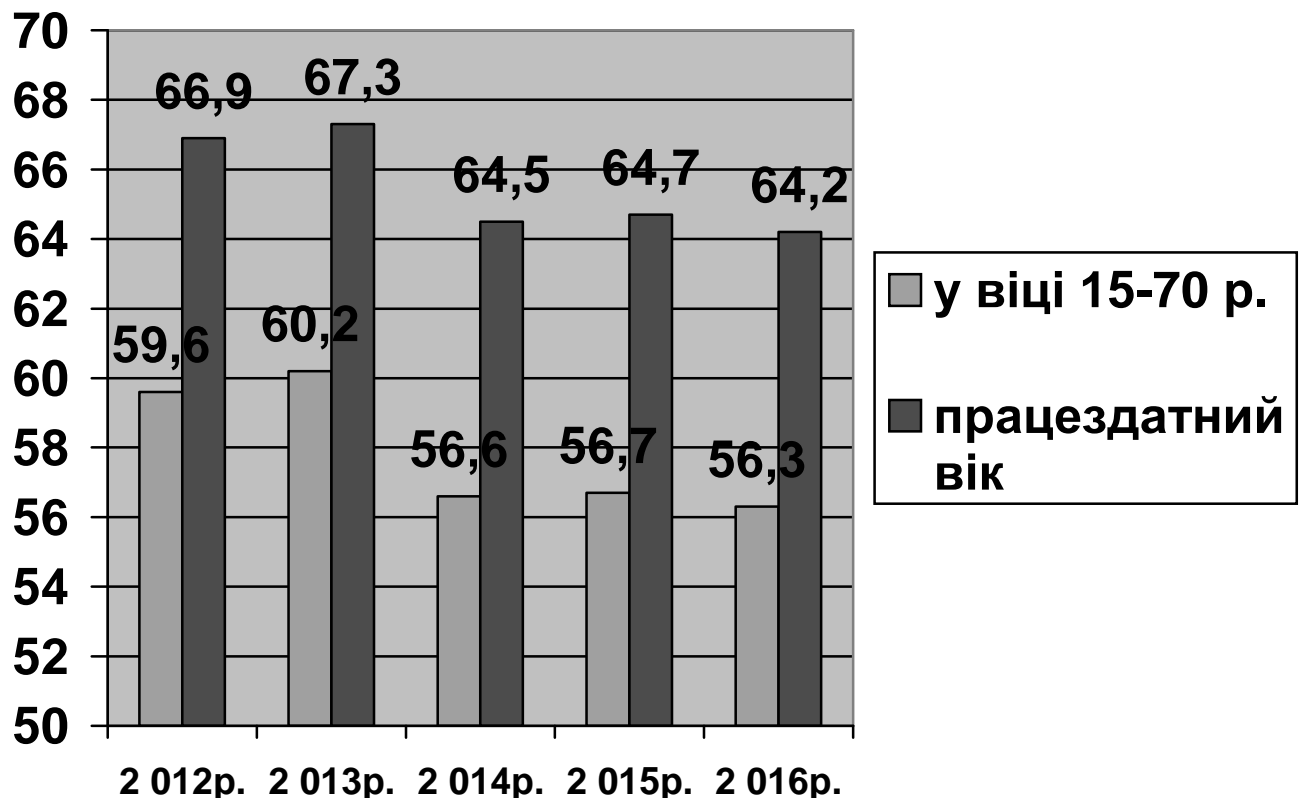

Рис. 2. Рівень зайнятості населення в Україні (% до населення відповідного віку)

Джерело: [2]

Така ж тенденція зберігається і для населення віком від 15 до 70 років. У 2016 році даний показник становив 56,3 %, що на 3,3 % менше показника 2012 року. При такому стані справ, коли третина населення у

працездатному віці не зайнята суспільною працею, на нашу думку, необхідно змінювати функціональні обов'язки державної служби зайнятості у бік тіснішої взаємодії та співпраці не тільки з роботодавцями, а й з територіальними громадами, у тому числі і з об'єднаними.

Поглиблення співпраці служби зайнятості з об'єднаними територіальними громадами (далі – ОТГ) полягає і у сприянні залученню населення громад до продуктивної зайнятості шляхом організації та проведення громадських робіт, розширення їх видів з метою збільшення сфери докладання праці, що, безумовно, є суспільно-корисним для мешканців громади.

Задля більш плідної співпраці з громадами державною службою зайнятості необхідно, на наше переконання, впровадити в роботу такі основні напрямки, а саме: інформування мешканців ОТГ про послуги державної служби зайнятості щодо сприяння зайнятості населення; сприяння незайнятому населенню об'єднаних територіальних громад у підборі підходящої роботи, відповідно до здібностей, освіти, та з урахуванням потреб ринку праці; забезпечення участі незайнятого населення ОТГ у виїзних тематичних семінарах, що проводяться центрами зайнятості, у тому числі в семінарах з орієнтації на підприємницьку діяльність за сприянням служби зайнятості; забезпечення доступу жителям об'єднаних територіальних громад до інфраструктури та сервісів, у тому числі електронних, для самовизначення і розвитку підприємницького потенціалу осіб, проведення професійної діагностики, надання соціальних послуг та правової допомоги тощо.

Стаття 17 Закону України «Про зайнятість населення» визначає, що формування та реалізацію державної політики у сфері зайнятості населення забезпечують у межах своїх повноважень Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, центральний орган виконавчої влади у сфері соціальної політики, інші центральні органи виконавчої влади, Верховна Рада Автономної Республіки Крим та Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування. Головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з формування та реалізації державної політики у сфері зайнятості населення є центральний орган виконавчої влади у сфері соціальної політики [3]. Тобто, йдеться про співпрацю ДСЗ та органів місцевого самоврядування. На нашу думку, саме така співпраця може дати добрий результат не тільки у покращенні працевлаштування населення, а й підвищенні матеріального стимулювання праці через створення робочих місць з високою вартістю. Тобто, буде відбуватися створення робочих місць для висококваліфікованих робітників. А це можливо переважно в об'єднаних територіальних громадах, де такі кошти будуть передбачені.

Процес створення об'єднаних територіальних громад триває. Станом на 12 лютого 2018 року в Україні вже зареєстровано 710 об'єднаних територіальних громад (ОТГ). В них проживає 6,1 млн. осіб. Загальна площа створених ОТГ складає 173,9 тис. км² – це більше, ніж третина усіх площ в Україні. В середньому об'єднується чотири-шість сіл в одну громаду. Загальні середні показники по кількості населення в одній громаді – 8,7 тис. осіб. Це означає, що вони спроможні самі себе забезпечити робочою силою. Зайнятість в сільському господарстві наближається до європейського рівня – 4-6%, але враховуючи високу технологічність аграрного сектору для ЄС цього достатньо, але в нашій країні інша ситуація. Теперішній адміністративний устрій громіздкий і не здатен задовольнити потреби населення. Є проблема відсторонення місцевого самоврядування від вирішення цих питань [4]. Однак, більшість українців підтримують реформу децентралізації. В рамках Моніторингу сприйняття реформ у березні 2017 р. було проведено опитування компанією Kantar TNS в Україні. За його результатами більше половини опитаних (55 %) підтримують впровадження децентралізації, лише 15% - не підтримують [5].

Зважаючи на вищезазначене та дослідивши класифікації функцій державної служби зайнятості у вітчизняній літературі, можна зобразити їх у такій формі (рис. 2).

Рис. 2. Функції державної служби зайнятості

Джерело: упорядковано авторами

В зв'язку з прагненням України стати повноправним членом ЄС, необхідно діяльність у сфері зайнятості населення узгоджувати з європейськими нормами. Спільний ринок праці у Євросоюзі регулюється відповідними угодами і, зокрема, передбачає ліквідацію будь-якої дискримінації працівника на ґрунті громадянства в питаннях працевлаштування, зарплати та інших умов роботи та найму; боротьбу з дискримінацією через релігійні та інші переконання, інвалідність тощо.

Висновки. Отже, державна служба зайнятості на нинішньому етапі розбудови нової системи місцевого самоврядування не в повній мірі забезпечує зайнятість населення. Для прискорення цього процесу необхідна більш тісна взаємодія місцевих центрів зайнятості з територіальними громадами. Децентралізація влади дає поштовх до створення нових високотехнологічних робочих місць, що в свою чергу збільшить зайнятість населення та забезпечить гідну оплату за якісну працю. Крім того, необхідно вивчати та запроваджувати закордонний досвід розвитку місцевого самоврядування, взаємодії служби зайнятості із роботодавцями й населенням та організації нових робочих місць.

Література.

1. Положення про державну службу зайнятості / Затверджено Наказом Міністерства соціальної політики України від 15.12.2016 № 1543 / Офіційний портал Верховної Ради України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1723-16/paran14#n14>
2. Праця України у 2016 році / Державна служба статистики України // Статистичний збірник. ТОВ Видавництво “Август Трейд”. – 2017. – 234 с.
3. Про зайнятість населення : закон України від 5 липня 2012 року № 5067-VI / Офіційний портал Верховної Ради України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>

4. Зайнятість населення України в АПК наближається до європейського рівня / Сайт аграрного інформаційного агентства "Agravery". [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://agravery.com/uk/posts/show/zajnatist-naselenna-ukraini-v-apk-nablizaetsa-do-evropejskogo-rivna>

5. Децентралізація на власному досвіді: в яких регіонах найбільш позитивно оцінюють реформу? / Сайт Національної ради реформ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://reforms.in.ua/ua/novyna/decentralizaciya-na-vlasnomu-dosvidi-v-yakyh-regionah-naybilsh-pozytyvno-ocinyuyut-reformu>

References.

1. Ministerstvo sotsial'noi polityky Ukrainy (2016), The Order "State Employment Service Provision", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1723-16/paran14#n14> (Accessed 19 June 2018).

2. State Statistics Service of Ukraine (2017), " Pratsia Ukrainy u 2016 rotsi. Statystychnyj zbirnyk" [The work of Ukraine in 2016. Statistical yearbook]. TOV Vydavnytstvo "Avhust Trejd", Kyiv, Ukraine.

3. Verkhovna Rada of Ukraine (2017), The Law of Ukraine "On employment of the population", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5067-17> (Accessed 19 June 2018).

4. The site of the agrarian news agency "Agravery" (2018), "The employment of Ukraine's population in the agro industrial complex is closer to the European level", available at: <http://agravery.com/uk/posts/show/zajnatist-naselenna-ukraini-v-apk-nablizaetsa-do-evropejskogo-rivna> (Accessed 19 June 2018).

5. The site of the National Council for Reforms (2018), "Decentralization on own experience: in which regions are most positively evaluated by the reform?", available at: <http://reforms.in.ua/ua/novyna/decentralizaciya-na-vlasnomu-dosvidi-v-yakyh-regionah-naybilsh-pozytyvno-ocinyuyut-reformu> (Accessed 19 June 2018).

Стаття надійшла до редакції 20.06.2018 р.